

Bakos István-életútinterjú

Készítette: Rozsonits Tamás

A beszélgetés időpontja: Budapest, 2016. június 21, Budapest, II. ker. Mandula utca
Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Rozsonits Tamás:

Mikor és hol születettél?

Bakos István:

1941. június 17-én születtem, Budapesten. Édesapám a Magyar Királyi Műegyetemen végzett, mint agrármérnök. Ő a második Magyarországon, aki ilyen végzettséggel rendelkezett, hazánkban újdonságnak számított ugyanis ez szakma a második világháború előtt. Gazdafelügyelő volt a Földművelésügyi Minisztériumban, de a főváros helyett mindig egy adott régióba helyezték ki. Amikor születtem, Kunszentmiklóson dolgozott. Édesanyám, Rösler Magdolna Győrben látta meg apámat és egyből egymásba szerettek. Apám szegény, kisnemes családból származott, édesanyámék azonban jómódúak voltak, a nagyapja ceruza- és papírkereskedő volt Győrben, a Czuczor Gergely utca sarkán még ma is áll a nagyjából kétszáz éves Rösler-ház. Apám ott tanult, így ismerkedtek meg. Két öcsém van, Béla, aki sajnos már nem él és László. És van egy nővérem is, édesanyám előző kapcsolatából, Zsuzsa. A háború alatt születünk, ezért apám arra gondolt, hogy a családdal külföldre menekül az oroszok elől 1945-ben. Őt is besorozták hadtáposnak. Volt egy Opelje, beültetett minket – még a kutyánkat is –, élelmiszert csomagolt és elindultunk Ausztria felé. Közben a katonák is vonultak Nyugatra. Eljutottunk Welsig,¹ ahol egy nagy laktanyában kötöttünk ki, amit az amerikaiak védtek, így amerikai fogságba kerültünk. Ott szállásoltak el minket, ez volt a menekülttábor. Ott láttam először feketéket. Azonnal finom amerikai csokoládéval kínáltak minket, gyerekeket. Még ma is emlékszem az illatára, mert más, mint a svájci vagy a holland csokiké. A laktanyán kívül mindenütt elhagyott roncs teherautók és lövegek között kószáltunk, játszottunk. Nagyon izgalmas volt! Apám tovább akart menni Argentínába, mert tudta, hogy ott nagy szükség van az agrárszakemberekre.

Rozsonits Tamás:

Miért jöttetek mégis haza?

Bakos István:

A barátai a minisztériumból hívták, hogy jöjjön vissza, az oroszok visszamennek és egy nagyszerű, új világ születik! Apám rengeteget tépelődött, hogy mit tegyünk. Az anyai nagyanyám otthon maradt és kérte, ha mi el is megyünk, legalább Zsuzsát hozzuk haza. Aztán mindannyian jöttünk. Nem egészen úgy történtek a dolgok, ahogy a barátai elképzelték, de apám megkapta egész Nógrád megyét, aminek az agráriumaért felelt. Úgyhogy odaköltöztünk. Balassagyarmaton kaptunk egy szolgálati lakást, holott apámnak korábban akár egy miniszteri poszt is kinézett, csak éppen közbejött a háború. Elkezdte a munkát Nógrádban, de egyre nehezebbek lettek a körülmények, folyton be akarták léptetni a kommunista pártba, de ő ellenállt, ezért aztán kevesebb lett a fizetése és még az Opel is be kellett volna szolgáltatni, de ő – hogy ezt elkerülje – eladta inkább a járgányt. A dolgozóknak is egyre kevesebb lett a fizetése és folyamatosan romlottak a körülmények. Rászálltak a minisztériumból apámra, próbálták az emberek előtt ellehetetleníteni, mintegy példát statuálva, hogy erre jut az, aki nem lép be a pártba. A munkások viszont rajongtak apámért.

¹ Osztrák város, Felső-Ausztria tartomány fővárosa.

Rozsonits Tamás:

Az iskolát is Balassagyarmaton kezdted?

Bakos István:

Igen, egy evangélikus suliban reformátusként. Az iskola kapujára az volt kiírva, hogy „Erős vár a mi Istenünk!”. Szerettem oda járni, papok tanítottak minket, akik a szünetekben velünk fociztak reverendában, mint egy Fellini-filmben.² A hittan volt a kedvenc tantárgyam az érdekes történetek miatt, de a környezetismeretet és a földrajzot is szerettem. Elkezdtém olvasni. Faltam Karl May³ könyveit. Aztán egy évig magántanuló voltam, mert egy kis szívzörejt állapítottak meg nálam, apám meg nagyon féltett és kivett a suliból. Akkor kezdtem rajzolni. Az volt a fő inspiráció, hogy 1948-ban a szabadságharc századik évfordulóján észrevettem egy plakátot az utcán. Olyan hatással volt rám – rajta a Kossuth-címerrel,⁴ gyönyörűen megfestve, megrajzolva –, hogy meghatározta az életemet. Mondom: ez egy plakát! Milyen gyönyörű! Hét éves voltam akkor. Pedig gyermekkorában még senki nem tudja, hogy mi akar lenni, de minden gyerek rajzol. Mi nagyon közel laktunk az Ipoly partjához, a túlsó oldalon már a szlovákok éltek. Nagyon szerettünk ott lubickolni és úszni. Történelemórán tanultunk is arról, hogy milyen fontos helyen élünk, a szlovákok el akarták foglalni Balassagyarmatot, de a helybeliek megvédték magukat. Biciklizni is ott tanultam meg és rengeteget fociztam a többi gyerekekkel.

Aztán 1950-es években visszaköltöztünk Budapestre. A Hungária körút 196/A-ban vettek a szüleim egy remek, harmadik emeleti három szobás lakást. A Városliget mellett nőttem fel. A Hermina (akkor: Május 1) úti általános iskolában folytattam a tanulást. Sokat is fociztam, ami jól is ment. Csatár voltam, irányító. A suliba bejárt Zakariás József⁵ az Aranycsapatból, ő tanított minket focizni. Puskás Ferenc⁶ pedig közel lakott hozzánk, a Columbus utcában. Viszont az én kedvencem Kocsis Sándor⁷ volt. Elegánsan, szinte akrobatikusan játszott. Mint egy balett-táncos. Az általánosban nem voltam kitűnő tanuló, „csak” jó. A naplóba akkoriban be kellett írni a tanároknak, hogy ki milyen származású. Munkás, paraszt vagy értelmiségi. Ez utóbbi voltam én. Apám tisztában volt vele, hogy így az István Gimnáziumba nem kerülhetek be, de felfedezte, hogy létezik egy Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola, ahova azokat veszik fel, akik ügyesen rajzolnak. Ahhoz, hogy oda bekerüljek, meg kellett tanulnom rajzolni, hogy a felvételi vizsgán megfeleljek. Édesapám egyik kollégája nagyon szeretett festeni, ő tanított először. Aztán beíratk egy képzőművészeti előkészítőre, ahova hetente két alkalommal jártam. Ott már aktokat is kellett rajzolni. Sőt, az első rajzom is egy női akt volt, tizenhárom évesen. Vittem haza és láttam, hogy a szüleimen végigfut a gondolat: hova került ez a gyerek? Micsoda egy züllött hely az az előkészítő? Volt azért haszna, mert utána felvettek, a festő szakra méghozzá, ami a legmenőbbnek számított. Összesen harmincan kezdünk, festő mellett szobrász és az iparművész szakok is indultak. Nagyon élveztem, felejthetetlen négy év következett. Ma is a legjobb barátaim közé tartoznak azok, akikkel ott összebarátkoztam. Konkoly Gyula például,⁸ aki briliánsan rajzol és fest, vagy Birkás Ákos,⁹ aki ugyancsak fantasztikusan fest.

² Federico Fellini (1920–1983) világhírű olasz filmrendező.

³ Karl May (1842–1912) német író. Az amerikai Vadnyugaton játszódó történetei minden korosztály legnépszerűbb olvasmányai közé tartoznak napjainkban is.

⁴ Kossuth-címer: a magyar nemzeti címer egy változata, pajzs alakú, s nem szerepel rajta a Szent Korona.

⁵ Zakariás József (1924–1971) olimpiai bajnok labdarúgó, az Aranycsapat tagja volt.

⁶ Puskás Ferenc (1927–2006): olimpiai bajnok labdarúgó, az Aranycsapat kapitánya volt.

⁷ Kocsis Sándor (1929–1979) válogatott labdarúgó, az Aranycsapat csatára volt.

⁸ Konkoly Gyula (1941) Munkácsy Mihály-díjas festőművész.

⁹ Birkás Ákos (1941) Munkácsy Mihály-díjas festőművész.

Rozsonits Tamás:

Ki volt a mestered, aki a legnagyobb hatást gyakorolta rád?

Bakos István:

Viski Balázs László.¹⁰ Éppen annyi idős volt, mint az édesapám és ugyanabban az évben, 1964-ben haltak meg. Balázs volt a legnagyobb mesterem, de nem csak nekem, mindannyiunknak. Apám nagyon beteg volt, erős asztmás. 1964-ben kaphatott először útlevelet. Január 1-én lehetett először igényelni, az első dolga volt, hogy kiváltotta magának és nekem. Hetven dollár költőpénz járt mellé. Olaszországba, Anconába szeretett volna menni, hogy az Adria partján kúrálja az asztmáját. Úgy gondolta, a tengeri levegő meggyógyítja. Úgy volt, hogy kettesben megyünk autóval, akkorra vett már ugyanis egy Trabantot. Úgy tervezte, ketten végigjárjuk a múzeumokat, kiállításokat, hogy megismerjem az ottani művészetet. Kitűzte az indulás napját is júniusra. Aztán egyik reggel édesanyám rohant át a szobámba, hogy édesapa haldoklik. Kihívtuk az orvost, de sajnos már késő volt. Épp előző nap kaptam meg az első keresetemet, amit szerettem volna megmutatni neki, de nem sikerült. Nem tudtam bebizonyítani neki, hogy a művészettel is lehet pénzt keresni.

Rozsonits Tamás:

Mihez kezdél az érvényes útlevéllel és a hetven dollárral?

Bakos István:

Érdekes egybeesés, hogy amikor apám meghalt, találkoztam a mostani feleségemmel, Bettivel.¹¹ Elképesztően gyönyörű lány volt. Még gimnazista. Nagyon hosszan kellett udvarolnom neki, mire összejöttünk. Viszont erősen dolgozott bennem, hogy ki kell mennem Nyugatra, látni az ottani festészetet. Apám barátjának a fia 1956-ban megpattant Londonba. Jó festő volt. Többször váltottunk leveleket és hívtott, látogassam meg. Úgyhogy fogtam magam szeptemberben, és elutaztam. Vonattal indultam Bécsen át, ahol volt egy fél napom az átszállásig. Már az is döbbenetes volt számomra, hogy sétálgatok a városban! Egyszer csak szembe jött velem az egyik barátom a főiskoláról, Gyémánt Laci.¹² Imádta a dzsesszt. Ő is útlevéllel jött ki, de már vagy fél éve. Nem is akart hazamenni. Festett Bécsben és jól beindult a pályafutása. Beültünk egy kávéházba és hosszú ideig beszélgettünk. Aztán továbbindultam Londonba, ahol egy pici lakásban laktunk Kaposy Ödön barátommal.¹³ Sokat tanultam tőle, a gimi előtt többek között Ödönhöz is jártam rajzolni. Ő még a háború előtt körbekerekezte egész Olaszországot, Spanyolországot és Franciaországot, és persze imádta a modern festészetet. És a zenét is, ezért az *Amerika Hangját* hallgattuk, mialatt festettünk.

Rozsonits Tamás:

Mennyi időt töltöttél Londonban?

Bakos István:

Két és fél-három hónapot, karácsonyra jöttem haza.

Rozsonits Tamás:

Nem akartál kint maradni?

Bakos István:

¹⁰ Viski Balázs László (1910–1964).

¹¹ Bakos Beatrix (1946), született: Beatrix Wieromiej.

¹² Gyémánt László (1935) Kossuth-díjas festő, grafikus.

¹³ Kaposy Ödön (1914–1946) festőművész, grafikus.

De igen!

Rozsonits Tamás:

Akkor miért jöttél haza?

Bakos István:

Kizárólag Betti miatt. Hívtam, de nem akarta itthagyni a családját, mindenképpen ragaszkodott Magyarországhoz. Londonban elbizonytalanodtam, hogy a festészetből otthon hogyan tudnék megélni, a város viszont döbbenetes hatással volt rám! Elképesztő, amit ott láttam. Minden nap szorgosan látogattam a galériákat és a múzeumokat. És a zene! Gondold el, mindez 1964-ben történt! Akkor indult a Beatles.¹⁴ Belecsöppentem a legizgalmasabb időszakba. Állandóan a Sohóba¹⁵ jártam Ödivel. Buliból buliba. Ragadt rám az angol nyelv is. Nagyon sok velem egykorúval ismerkedtem meg. Ott akkoriban az volt a divat, hogy tizenhat évesen lepattantak a családjaikról a lányok és a fiúk és közösen béreltek egy lakást, ahol nagy volt a jövő-menés, zajlott az élet. Úgy működtek, mint egy kis kommuna. Először furcsa volt, hogy a mellettem lévő ágyban egy idegen alszik. Nagyon laza volt az egész.

Rozsonits Tamás:

Gondolom, megfogott az ottani divat is. Miket vásároltál? Miben tértél haza?

Bakos István:

Egy pár csukában. Mindössze.

Rozsonits Tamás:

Mikor kezdted a főiskolát?

Bakos István:

1961-ben felvettek a Képzőművészeti Főiskola festő szakára. Hat évig jártam oda, egy évre kirúgtak. Nem is kerültem be elsőre, mert nem léptem be a KISZ-be. Mivel jól ment a rajzolás és a festés, és emiatt nagyképű is voltam, úgyhogy azt mondtam: az nem létezik, hogy pont engem ne vegyenek fel! Nem kell ehhez nekem a KISZ! A jelentkezési laphoz csatolni kellett egy önéletrajzot is. Azt tüntettem benne fel, hogy addig hány napot éltem, kijött 6570 nap. Ezen felül még rengeteg hülyeséget írtam bele. Ráadásul egyes szám harmadik személyben. Mintha másról szólnának. Elolvasták a főiskolán és jó nagy balhé lett belőle: mit képzelsz egy ilyen taknyos? Hiába rajzoltam jól, kivágtak.

Rozsonits Tamás:

Mit kezdted a következő évig?

Bakos István:

Elmentem egy kirakatrendező iskolába. Sokan voltunk ott, akiknek nem sikerült a felvételi. Írók is. A katonaságot így lehetett megúszni. Nagyon sokat tanultam ott, és jártunk kirakatokat dekorálni. Heti két nap oktatás, a többin dolgoztunk. Egy idős mesterrel dolgoztunk, aki nagyon bírt engem. Sokat buliztunk, gyönyörű lányok is jártak oda. A következő évben egyből felvettek a Képzőművészeti Főiskolára, festő szakra. A csoporttársaimmal mindannyian Bernáth Aurélhoz¹⁶ szerettünk volna kerülni, arra vágytunk, hogy ő legyen a mesterünk. Ám a főiskolán a mi erős középiskolából érkezett csoportunkat

¹⁴ The Beatles, a világ legmeghatározóbb beatzenekara.

¹⁵ London művésznegyede, a világ egyik kulturális központja.

¹⁶ Bernáth Aurél (1895–1982) kétszeres Kossuth-díjas festőművész, grafikus, művészpédagógus.

direkt szétrobbantották, így nem kerülhettem Bernáth Aurélhoz. Számomra ez tragédia volt, mert szinte magamat kellett fejleszteni, átálltam tehát autodidakta üzemmódra.

Rozsonits Tamás:

Akkoriban a főiskolán tisztában voltatok vele, hogy a világ többi része hol tart a művészetben?

Bakos István:

Semmit nem tudtunk. A klasszikusokat persze ismertük és a Szépművészeti Múzeumba is állandóan jártunk, de a modern festészetből szinte semmit nem láttunk. A Váci utcában volt egy kis könyvesbolt, oda hoztak be albumokat, azok közül sokat megvásároltunk.

Rozsonits Tamás:

Mikor jött be nálad a festészet és a grafika mellé a fotózás?

Bakos István:

Már a főiskolán. Pedgi eleinte nem szerettem, mert azt gondoltam, felesleges számomra, hiszen mindent le tudok rajzolni, meg tudok festeni. Gépem sem volt. Aztán elkezdtem éléne nézegetni a hirdetőoszlopokon a plakátokat. Főleg a moziplakátokat. Jobban tetszettek, mint a londoniak. Nagyon megfogott. Először grafikákat készítettem, amikkel bekopogtattam több könyvkiadóhoz. Kaptam megbízásokat és elkezdtem pénzt keresni. Ezzel egy időben megkerestem a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatot is és onnan is kaptam munkákat.

Rozsonits Tamás:

Elmondták, hogy mit szeretnének látni, vagy rád bízta?

Bakos István:

Teljesen szabad kezet kaptam. Én készítettem a legelső magyar beat-nagylemez borítóját is, az *International beat* című albumét, 1964-ben. Akkoriban még nem fotóztam, csak rajzoltam, viszont a képet én komponáltam. Ebben az esetben először ki kellett találnom, hogy miről szóljon a borító. Meghallgattam a lemezt, elolvastam a szövegeket, ezek adtak ötleteket, akkorra már tudtam, mi van Londonban. Őrült beatzene-rajongó voltam magam is. Számomra a Beatles ma is mindenk fölé áll! Szóval tudtam, hogy a divat meghatározó. Na de honnan szerezzek itthon olyan ruhákat, amiket Angliában láttam? Végül az lett, hogy vettünk anyagot és megvarrattuk. Összehoztam a képre egy olyan beatbandát, aminek egy gyönyörű nő áll a központjában. A modell a borítón természetesen Betti. Megfelelő figurákat is válogattam mellé. Az összes fiú festő, barátaim a fősuliról, Veszely Feri, Méhes Laci – aki jelenleg Párizsban él – és Horváth László Xavér. Olyan ruhákat vettek fel, amiről azt gondolták, hasonlítanak a nyugati cuccokhoz. Szereztünk egy gitárt is, kölcsönbe. Egy nagyon jó haverunk fotózott, aki hamarosan Franciaországba pattant ki, a mai napig ott él és alkot, Zaránd Gyulának hívják¹⁷ és ő volt az esküvői fotósunk is. A borítófotó anyám lakásán készült, előtte feketére mázoltam az egyik falat, az a háttér. Vakuzni sem kellett. Tökéletesen beállítottam a kompozíciót, talán három felvétel készült összesen, nem kellett több. Aztán elvégeztem a grafikai munkákat, megrajzoltam, kivágtam és felraktam a betűkből a szöveget. Mindent manuálisan, nem úgy mint manapság.

Rozsonits Tamás:

¹⁷ Zaránd Gyula (1943) Franciaországban élő fotóművész.

Milyen sikert aratott a Lemezgyárban?

Bakos István:

El voltak ájulva! Amúgy is nagyon jó fej hölgyek dolgoztak ott, sokszor bementem hozzájuk csak úgy beszélgetni, mert érdekelte őket a festészet. El sem hitték addig, hogy egy lemezborítóból ennyit ki lehet hozni. Azt mondták, ez eszméletlen! Maga a „beat” szó jelentette a húzóerőt a vásárlók számára, azt kellett hangsúlyossá tennem. Pillanatok alatt el is adták az összes albumot.

Rozsonits Tamás:

Gondolom, ezután a Lemezgyártól is jöttek a megrendelések.

Bakos István:

Igen, sok felkérést kaptam. Készítettem lemezborítót Szörényi Leventének¹⁸ is, egy kislemezéhez. Lefotóztuk az arcát, amit egy kicsit meghúztam. Mind a fotó, mind pedig a grafika nagyon ütős volt, a borító látványvilága szerintem harmonizált ráadásul az ő zenéjével, de neki nem tetszett. Egyszer Garas Dezső¹⁹ is megsértődött. A *Régi idők focija*²⁰ című film plakátján, az ő karaktere angyalként repül a focipálya fölött, szárnyai is vannak, az orra meg olyan, mint egy csőr. Nem tetszett neki.

Rozsonits Tamás:

Kiknek készítettél még borítókat?

Bakos István:

Válogatáslemezek és kislemezek borítót például. Aztán Dobos Attila²¹ nagylemezének tasakját, Kovács Kati²² *Suttogva és kiabálva* és a Skorpió²³ *Kelj fel!* című nagylemezének borítóját és plakátját. Presser Gábornak²⁴ is készítettem képeket, a *Csak dalok* album fotóit. Meg sokmindenki másnak is.

Rozsonits Tamás:

Egy társaságba jártál a zenészekkel?

Bakos István:

Gyakran megfordultam az Egyetemi Színpadon, akik ott felléptek, mind-mind fantasztikusak voltak. Ott ismerkedtem meg sokukkal. Frenreisz Karesszal²⁵ gyakran találkoztam, sokat beszélgettünk, buliztunk, ismerte a munkáimat, ő keresett meg, hogy készítsek fotókat a zenekaráról, a Skorpióról. Számomra az volt a kihívás, hogy képileg kifejezzek valamit róluk. A *Kelj fel!* borítója úgy készült, hogy megkeresett Karika, hogy kellene egy borító. Mondtam, rendben, készítünk egy egyszerűt. Nem bonyolítjuk túl, de ütős

¹⁸ Szörényi Levente (1945) Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas gitáros, énekes, zeneszerző, szövegíró, az Illés és a Fonográf tagja volt.

¹⁹ Garas Dezső (1934–2011) Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, a Nemzet Színésze volt.

²⁰ Sándor Pál 1973-ban készült filmje.

²¹ Dobos Attila (1941) zeneszerző, táncdalénekes, fogorvos.

²² Kovács Kati (1944) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas előadóművész.

²³ 1973-ban alakult magyar szupergrupp, napjainkig működik, változó felállásban. Harmadik nagylemezük az 1977 tavaszán megjelent *Kelj fel!* című album.

²⁴ Presser Gábor (1948) Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, szövegíró, előadóművész, zongorista, az Omega tagja volt, a Locomotiv GT alapítója. A *Csak dalok* című szólóalbuma 1994-ben jelent meg.

²⁵ Frenreisz Károly (1946) Fonogram-életműdíjas basszusgitáros, énekes, zeneszerző, szövegíró, a Metro, a Locomotiv GT tagja volt, a Skorpió együttes alapítója.

lesz. Szereztem egy hatalmas preparált skorpiót, lefújtam ezüstszínűre, homokot szórtam egy papírra, azt is lefújtam ezüstszínűre, egy fadarabbal belerajzoltam a Skorpió feliratot aztán megfotóztam. Az egész a Donáti utcai lakásunkban készült, amit én stúdiónak használtam. Ott készült a zenekari fotó is. Tudtam, hogy a képnek feszesnek kell lenni. A figuráknak kifejezőnek kellett lenniük, megbeszéltük ezért, hogy mibe öltözzenek, hogy nézzenek ki, hogy a kép megjelenítse a zenéjük keménységét is. A műtermem egyik fala üveg volt, szemben az Országházat lehetett látni, Papp Gyuszi²⁶ szemüvegének foncsorán tükröződve látszik is, ha valaki aprólékosan megnézi a borítót. Sokan összetévesztik egyébként, hogy melyik a frontoldal és melyik a hátsó, mert a zenekari fotó a hátsó, a skorpió pedig az elülső. Ebből a fotóból később rengeteg plakátot is nyomtattak.

De vissza a Donáti utcai lakásunkra: az egy baromi kellemes hely volt. A grafikai munkákkal viszonylag jól kerestem, abból sikerült megvásárolni. Addig Bettivel hol az ő anyjánál, hol az enyémnél aludtunk, attól függően, melyik volt közelebb az éppen zajló bulihoz. Mert éveken keresztül folyamatosan buliztunk. Amikor pedig meglett a lakásunk, az vált a központi bulihelyszínné. Nagyon sokan megfordultak nálunk. Karesz, Révész Sanyi,²⁷ Zalatnay Cini,²⁸ aki Bettivel nagyon jóban volt, aztán Geszler Gyuri, a táncos, vele a rengeteg gyönyörű táncoscsaj, meg Demjén Rózsi.²⁹ Rózsi is megkért, hogy készítsék egy borítót neki.³⁰ Lőttem is egy nagyon jó fotót a nagy hajával és azt is kérte, legyen egy szál rózsza is a képen. Fogott egy szál rózsát én meg rúzzsal felírtam rá, hogy Rózsi. Ráadásul figyeltünk arra, hogy a rózsza ne vörös színű legyen, ha jól emlékszem, rózsaszínű volt. Ám a Lemezgyárban megfúrták az ötletet, nem engedték, hogy Rózsi néven jöjjön ki a lemeze. Tehát azt a borítót betiltották. Rohant hozzám, hogy azok a rohadt komcsik nem engedik. Rózsi amúgy tündéri pali, nagyon aranyos, többször bulizott ő is nálunk.

Rozsonits Tamás:

Az imént a vendéged volt Papp Gyula is és meséltétek, hogy az alakuló Dinamit próbáira is bejártatok Bettivel.

Bakos István:

Az egy nagy buli volt! Sőt, bulik sorozata. Betti egyik barátnőjénél buliztunk napok óta, rengeteg modell csaj is volt ott, meg Cseh Tamás,³¹ aki akkor nagyon elengedte magát és ott próbált a Dinamit is. Természetesen lementünk meghallgatni a készülő dalokat, még a véleményünket is kérték és mi bele is szóltunk. Most is előttem van, ahogy Vikidál Gyuszi³² énekel a *Mi ez az érzés?* című dalt. Hatalmas nóta, baromi erős előadásban.

Papp Gyuszival nagyon régi barátok vagyunk. Ha összetalálkoztunk, már ment is a duma és a röhögés. A barátokról és a csajokról szól minden. Ki a legszebb, ki kivel fut éppen. Gyuluskám az akkori feleségét is felhozta, hogy kellene róla pár jó fotó. Gyula zenéjének páratlan a finomsága. Ha megint majd lesz egy kiállításom, szeretném, ha a megnyitón ő

²⁶ Papp Gyula (1951) orgonista, zeneszerző, a Mini, a Skorpió, a Dinamit, a P. Mobil, a Papp-Sárdy NBB és még sok más zenekar billentyűs játékosa.

²⁷ Révész Sándor (1953) énekes, a Generál és a Piramis tagja volt, jelenleg szólalista.

²⁸ Zalatnay Sarolta (1947) előadóművész.

²⁹ Demjén Ferenc (1946) Kossuth-díjas énekes, zeneszerző, szövegíró, basszusgitáros, a Bergendy és a V'Moto-Rock tagja volt.

³⁰ A készülő, 1977-ben *Fújom a dalt* című első szólóalbumához.

³¹ Cseh Tamás (1943–2009) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zeneszerző, énekes, színész.

³² Vikidál Gyula (1948) Liszt Ferenc-díjas rockénekes, színész, a P. Mobil, a Dinamit és a P. Box tagja volt, többek között.

zenélne. Török Ádám³³ muzsikáját is nagyon szeretem, főleg azt a lemezt, amit Horváth Misivel³⁴ készítettek.

Rozsonits Tamás:

A prospektusfotózás hogy jött be az életedbe?

Bakos István:

Magyar termékeket fotóztam, amelyek kizárólag Nyugatra kerültek. Minőségi cipők, ruhák. Eleinte grafikai munkákat készítettem róluk és rajzoltam őket. A fotózás úgy kezdődött, hogy a felhasználandó fotók, amiket kaptam, meg sem közelítették a francia, angol, olasz és amerikai színvonalat. Hiába terveztem grafikailag egy jó prospektust, maguk a képek régiesek, giccsesek, ócskák voltak. Amikor megkaptam a megbízást egy nagy, elegáns prospektus tervezésére, a fotósoknak adtam francia újságokból kivágott képeket, és mutattam nekik, hogy ilyeneket kérek. Nem akarták újrafotózni a sorozatot, mivel őket már kifizették és különben is, ők erre képtelenek. Erre megkértem egy barátomat, aki az Iparművészetin tanított, hogy adjon kölcsön fényképezőgépet, meg fénymérőt, és segítsen megtanulni a gép kezelését. Nagyon rendes volt, hozott egy 6 x 7-es Praktica³⁵ gépet – amúgy azok nagyon jó masinák voltak, Zeiss optikával –, én meg hoztam a lányokat Betti baráti köréből, nem profi modelleket. Nem mereven állítottam be őket, hanem, mintha egy történetet játszanának. Tizenötször megisméltettem velük, közben fotóztam, egyszer csak jött egy olyan kép, amit elképzeltem. Annyira jól sikerült, hogy mindenki azon az oldalon időzött, aki a prospektust lapozgatta. Látták, hogy ez egy más világ. Ezután már én fotóztam. Rengeteget tanultam és gyakoroltam. Egyre jobban belejöttem és a prospektusok elérték az európai színvonalat. Ahova vitték Nyugaton, pillanatok alatt szétkapkodták őket. Ezután egyfolytában kaptam a megrendeléseket. A Tannimpex nevű cég szőrméket és cipőket küldött Nyugatra, azokat is én fotóztam. Terveztem prospektusokat és a plakátokat is, amiket Olaszországban és Ausztriában nyomtak ki, mert a hazai nyomdatechnika akkor nem állt ezen a színvonalon. Emiatt itthon sajnos senki semmit nem látott belőlük. Ezért gondolok most arra, hogy ezeket a munkáimat meg kell mutatnom, hiszen senki nem ismeri őket. Egy kivétel mégis akad. A Kálvin téren, egy óriási ház falán egy nagy plakáton hatalmas méretben sokáig látható volt egy láb, ami a Mino cipőt reklámozta. Az az én munkám volt.

Amikor nemrég a kiállításomra készültem és a könyvemet állítottam össze, végignéztem a régi munkáimat és most is ugyanúgy szeretem őket, mint amikor megszülettek. A kiállítás látogatói közül sokan kérdezték: ezek most készültek? Pedig harminc-negyvenéves fotók. Többen azt hitték, hogy a plakátok számítógéppel készültek, pedig amikor festettem és rajzoltam őket, még nem is voltak kompjuterek, mind kézi készítésű.

Rozsonits Tamás:

A moziplakátjaid hogy születtek?

Bakos István:

A MOKÉP³⁶ megrendelte, én előzetesen megnéztem a filmet, aztán kigondoltam valami olyasmit, hogy a film tartalma átjöjjön a plakát grafikai megoldásain keresztül. A plakát izgalmas dolog: az a feladata, hogy egy pillanat alatt észrevedd és keltse fel az érdeklődésedet! Ha belesimul a környezetbe, az rossz. Akkor jó, ha odaragad a szemed. Olyan, mit egy villám, amit nem lehet nem észrevenni. Fontos, hogy különleges legyen

³³ Török Ádám (1948) fuvolista, énekes, zeneszerző, szövegíró, a Mini együttes alapítója.

³⁴ Horváth Mihály (1969) előadóművész, szájharmonikás.

³⁵ Praktica: elterjedt fényképezőgép-márka, amit az NDK.-ban gyártottak.

³⁶ Mozgóképforgalmazási Vállalat, 1987-ig hazánk egyetlen filmforgalmazó cége volt.

színben, formában és mindig tartalmazzon valamilyen gondolatot. Anélkül unalmas. Így alkottam egész életemben. Azt is észrevettem, hogy több munkámat egyszerűen lekoppintottak, de csak mosolyogtam rajta. A lemezborítók esetében is: nem egyszer előfordul, hogy sokkal jobb a tasak, mint maga a lemezanyag és az albumot a borítója adja el.

Rozsonits Tamás:

A festészeted hogyan alakult ki?

Bakos István:

Festő akartam lenni, de jött a grafika és a fotó is közben. Mivel Ikrék a csillagjegyem, tudom magamról, hogy bennem párhuzamosan sok minden fut egyszerre. Képzeld, még filmet is rendeztem. Többek között a Budapesti Tavaszi Fesztivál reklámfilmjét is én készítettem, ami több éven keresztül futott a televízióban. A rendező Magyarországon nagy úr! Amikor a kisfilmjeimet rendeztem, a szereplők azt mondták, ilyen direktorral nem találkoztak még, mert én rendes vagyok. Mondom: miért? Hát mert te nem üvöltesz, a többiek meg állandóan. Bennem határozatlanság sem volt, mert minden képkockát előre kitaláltam. Aztán a rendezés abbamaradt, mert megszűntek azok a cégek, akiknek dolgoztam.

Rozsonits Tamás:

Milyen szakmai közösségekhez, csoportokhoz tartoztál?

Bakos István:

A főiskolán a grafikus hallgató csoporttársaim közül néhányan festők szeretünk volna lenni, de grafikusként végeztük, mert észrevettük, hogy az modernebb, izgalmasabb kifejezőmód. Ahogy végeztünk, létrehoztunk egy társaságot, A Quintetet. Hosszú idő után mi voltunk az első olyan grafikus társaság, akik mertünk mások lenni, mint az elődeink. Másképp gondolkodtunk, másképp alkottunk, mint a régiek, akiket azért nagyon tiszteltünk. A lektorátus tudta, hogy A Quintet egy új csapat, kaptunk is egy csomó megrendelést. Szükség is volt a munkánkra, nem úgy, mint a festőkére, akik szinte nyomorogtak. Kelltek plakátok, prospektusok, azonnal kaptunk tehát megbízásokat és ki is fizettek minket. Izgalmas és érdekes időszak volt ez. És az alkalmazott melók mellett rendeztünk több kiállítást is, más társaságokkal együtt is.

Rozsonits Tamás:

2016 júniusában jelent meg az első könyved.³⁷ Miért kellett erre eddig várni?

Bakos István:

Az egyik grafikus barátom kapacitált, hogy jelentessek meg végre egy albumot az alkotásaimból. Egy könyv bármikor kézbe vehető, a kiállítás viszont csak időszakosan látogatható. Összeszedtem tehát magam, hogy végre nekem is legyen egy könyvem. Itthon, a szőnyeg alatt őrzöm a plakátjaimat, hogy össze ne gyűrődjenek és elkezdtem kiválogatni belőlük egy kötetnyi anyagot. A szerkesztés folyamata másfél évnyi munkát tett ki. Ezalatt átnéztem minden 1964-től 2016-ig készült munkámat. A lezárás naprakészre sikerült, szinte az utolsó melóim is szerepelnek a kötetben. Boldog vagyok, hogy megjelent a könyv, ám ez csak a festett és rajzolt részt fedi le az életművemből. Dolgozom már a második kötetten, ami a fotós- és a designanyagaimat tartalmazza majd.

Rozsonits Tamás:

³⁷ Bakos István: *Művek*, Budapest, 2016, magánkiadás

Tanítottál-e valaha?

Bakos István:

Kerestek az Iparművészetiről, és legalább egy hónapig gondolkoztam az ajánlaton, mert tudtam, hogy ez óriási felelősség. Legalább akkora, mint az alkotás. Nem biztos, hogy maximálisan át tudnám adni a tudásomat, úgyhogy végül nemet mondtam. Úgy éreztem, nincs annyi időm, hogy ezt vállalhassam. A tanítás nagyon komoly munka, ami naprakész tudást igényel. A mai gyerekek információszerzésben utolérhetetlenek ugyanis. Úgy érzem, annyi feladatom van még, annyi művet kell létrehoznom, hogy a tanítás egyszerűen nem fér bele. Másrészt magam is autodidakta vagyok és ezt a módszert ajánlom a fiatalabb generációnak is.

Rozsonits Tamás:

Használod és alkalmazod a mai kor legmodernebb technikáit, a számítástechnika és az internet kínálja lehetőségeket?

Bakos István:

Persze, természetesen. Mindent, a digitális fényképezéstől kezdve, de a lényeg az, hogy a gondolat az agyamból indul, nem a gépekből. A gép nem tud semmit, de te tudod használni. Ha valaki azt hiszi, hogy a gép majd kiegészíti ötletekben, az nagyot téved! A gépek klassz eszközök, a modern kor ceruzái és ecsetei, de nem többek. Az a lényeg, hogy arra használjuk őket, amire valók.